

AHOLI TURMUSH DARAJASINI YANADA RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA STRATEGIYALAR

Farg'ona Politexnika instituti talabasi
Sultonov Shahzod Odiljon og'li
e-mail: sultonovshahzod455@gmail.com
+998944975754

Annotatsiya: Ushbu maqola aholi turmush darajasini yanada rivojlantirishga ta'sir etuvchi turli omillarni tahlil qilishga qaratilgan. Turmush darajasi aslida daromad, ta'lim, sog'liqni saqlash, uy-joy va umumiy farovonlik kabi turli o'lhovlarni o'z ichiga olgan murakkab tushunchadir. Maqola iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ekologik omillarning shaxslar va jamoalarning turmush darajasini shakllantirish uchun qanday ta'sir qilishini o'rganadi. Bundan tashqari BMT ning "Inson taraqqiyot indeksi" hisobotlari tahlil qilinib kerakli tavsiyalar berildi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy farovonlik, turmush daraja, rivojlanish, moliya, ish o'rinlari, daromadlar.

ФАКТОРЫ И СТРАТЕГИИ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ДАЛЬНЕЙШЕЕ РАЗВИТИЕ УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация: Данная статья посвящена анализу различных факторов, влияющих на дальнейшее развитие уровня жизни населения. Уровень жизни на самом деле представляет собой сложное понятие, включающее в себя различные аспекты, такие как доход, образование, здоровье, жилье и общее благосостояние. В статье рассматривается, как экономические, социальные, политические и экологические факторы влияют на уровень жизни отдельных людей и сообществ. Кроме того, были проанализированы отчеты ООН по Индексу человеческого развития и даны необходимые рекомендации.

Ключевые слова: экономическое благосостояние, уровень жизни, развитие, финансы, рабочие места, доходы.

FACTORS AND STRATEGIES AFFECTING THE FURTHER DEVELOPMENT OF THE POPULATION'S STANDARD OF LIVING

Abstract: This article focuses on the analysis of various factors affecting the further development of the standard of living of the population. Standard of living is actually a complex concept that includes various dimensions such as income, education, health, housing and general well-being. The article examines how

economic, social, political and environmental factors influence the living standards of individuals and communities. In addition, UN Human Development Index reports were analyzed and necessary recommendations were made.

Key words: economic well-being, standard of living, development, finance, jobs, income.

Kirish

Bugungi dunyoda aholi turmush darajasini oshirish konsepsiyasi har qachongidan ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Aholining turmush darajasini oshirish nafaqat individual farovonlikka hissa qo'shadi, balki mamlakatning ijtimoiy tuzilishi va iqtisodiy farovonligini ham mustahkamlaydi. Turmush darajasi aholining umumiy farovonligining asosiy ko'rsatkichidir. U iqtisodiy farovonlik darajasini, asosiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini va alohida shaxslar va jamoalarning umumiy hayot sifatini aks ettiradi. Shunday qilib, barqaror o'sishni ta'minlash uchun turmush darajasini yanada rivojlantirishga yordam beradigan omillarni tushunish muhimdir.

Asosiy qism

Aholi turmush darajasini oshirishning asosiy tayanchlaridan biri barcha uchun sifatli ta'lim olish imkoniyatini ta'minlashdir. Ta'lim insonlar o'zlarining kelajak istiqbollari quradigan poydevordir. Foydalanish mumkin, inklyuziv va yuqori sifatli ta'lim tizimlariga sarmoya kiritib, biz odamlarga tez rivojlanayotgan dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni berishimiz mumkin. Bundan tashqari, turmush darajasini oshirishda iqtisodiy imkoniyatlar va barqaror bandlikni rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega. Hukumatlar va tashkilotlar tadbirkorlik, innovatsiyalar va ish o'rinlari yaratishni rag'batlantiradigan qulay muhitni yaratish ustida ishlashi kerak. Kichik va o'rta korxonalarni qo'llab-quvvatlash, infratuzilmaga sarmoya kiritish va qulay ishbilarmonlik muhitini yaratish orqali biz iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, ishsizlikni kamaytirish va aholining umumiy farovonligini oshirishimiz mumkin. [1]

Dunyoda inson taraqqiyoti indeksi (HDI) bo'yicha o'lchanadigan turmush darajasi bo'yicha bir-biridan keskin farq qiluvchi ko'plab mamlakatlar joylashgan. Inson taraqqiyoti indeksi reytingini aniqlash uchun mamlakatning boyligi, sog'lig'i va ta'lim darajasini ko'rib chiqadi. Mamlakatga qarab, uning aholisi yuqori darajadagi iqtisodiy barqarorlik va ta'lim imkoniyatlaridan bahramand bo'lishi yoki qashshoqlik va tengsizlikka duch kelishi mumkin.

Inson taraqqiyoti indeksi yuqori bo'lgan mamlakatlarda o'rtacha umr ko'rish davomiyligi, tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyati, chaqaloqlar o'limining pastligi va ko'proq ta'lim resurslari mavjud. Bundan farqli o'laroq, Inson taraqqiyoti indeksi past bo'lgan davlatlar toza suvdan foydalanish cheklanganligi, oziq-ovqat xavfsizligi, yomon sanitariya tizimlari va bolalar uchun malakali o'qituvchilarning

etishmasligi bilan kurashmoqda. Bundan tashqari, bu xalqlar rivojlanish imkoniyatlarini yanada cheklaydigan siyosiy tartibsizliklar yoki fuqarolar urushidan aziyat chekayotgan bo'lishi mumkin.[2]

Aholining turmush darajasini yanada rivojlantirishga ta'sir qiluvchi bir qancha asosiy omillarni ko'rib chiqamiz:

1. Iqtisodiy omillar: daromadlar tengsizligi, ishsizlik darajasi va iqtisodiy imkoniyatlardan foydalanish shaxslar va jamoalarning turmush darajasini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

2. Ijtimoiy omillar: ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tarmoqlari farovonlik va hayot sifatini belgilovchi muhim omillardir.

3. Siyosiy omillar: Hukumat siyosati, qoidalari, boshqaruv tuzilmalari, rivojlanish uchun muhim xizmatlar va imkoniyatlardan foydalanishga ta'sir qiladi.

4. Atrof-muhit omillari: toza suvning mavjudligi, yashil maydonlarga kirish, ifloslanish va ekologik xavf-xatarlarga ta'sir qilish aholining umumiy salomatligi va farovonligiga ta'sir qilishi mumkin.

1-jadval

Mamlakatlar bo'yicha turmush darajasi (BMT 2021-2022 hisoboti)

Reyting	Mamlakat	Inson taraqqiyoti indeksi (2021)	Foiz o'zgarishi (2020 yilga nisbatan)
1	Shveysariya	0,96	0,63%
2	Norvegiya	0,96	0,21%
3	Islandiya	0,96	0,21%
4	Gonkong	0,95	0,32%
5	Avstraliya	0,95	0,42%
6	Daniya	0,95	0,11%
7	Shvetsiya	0,95	0,53%
8	Irlandiya	0,95	0,21%
9	Germaniya	0,94	-0,21%
10	O'zbekiston	0,74	+0,77%

Dunyoda turmush darajasi eng yuqori bo'lgan o'nta davlat Shveysariya, Norvegiya, Islandiya, Gonkong, Avstraliya, Daniya, Shvetsiya, Irlandiya, Germaniya va Niderlandiyadir. Shveysariya inson taraqqiyoti indeksi (HDI) 0,96 ga teng bo'lgan ajoyib turmush darajasiga ega, bu izchil taraqqiyotni namoyish etadi. Norvegiya va Islandiya Shveysariyaning 0,96 HDI ko'rsatkichini taqsimlaydi va ajoyib barqarorlikni namoyish etadi. Gonkong va Avstraliyada HDI 0,95, kuchli iqtisodiyotlar tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan yuqori turmush darajasi. Daniya, Shvetsiya va Irlandiya, ularning barchasida HDI 0,95, hayot sifati, ta'lim va sog'liqni saqlash sohasida ham ustunlik qiladi. 0,94 ga teng bo'lgan inson huquqlari indeksi bilan to'qqizinchi o'rinni egallagan Germaniya ijtimoiy farovonlik va texnologik taraqqiyotga urg'u beradi. Nihoyat, Gollandiya, shuningdek, 0,94 Inson taraqqiyoti indeksiga ega, barqarorlik va innovatsiyalarga e'tibor qaratgan holda har tomonlama turmush darajasini namoyish etadi.¹

Aholining turmush darajasini oshirish murakkab va serqirra maqsad bo'lib, ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik rivojlanishning turli jihatlarini qamrab oladi.

Turmush darajasini yaxshilashga yordam beradigan ba'zi tavsiyalar:

1. Iqtisodiy rivojlanish:

✓ daromad olish imkoniyatlarini oshirish uchun ish o'rinlari yaratish va tadbirkorlikni rivojlantirishga ko'maklashish.

✓ daromadlar tengsizligini kamaytirish uchun adolatli ish haqi va mehnat huquqlarini ta'minlash.

✓ kichik biznesni qo'llab-quvvatlash uchun moliyaviy xizmatlar va mikro kreditlardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash.

2. Ta'lim:

○ malaka va bilimlarni oshirish uchun barcha darajadagi sifatli ta'limga sarmoya kiritish.

○ bandlikni oshirish uchun kattalar ta'limi va umrbod ta'limni rag'batlantirish.

○ Barcha uchun ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash uchun stipendiyalar va grantlar ajratish.

3. Sog'liqni saqlash:

○ sog'liqni saqlash va tibbiyot xizmatlaridan hamma foydalanishini ta'minlash.

○ Profilaktik sog'liqni saqlash va xabardorlik dasturlarini targ'ib qilish.

○ Sog'liqni saqlash sifatini yaxshilash uchun sog'liqni saqlash infratuzilmasi va mutaxassislariga sarmoya kiritish.

4. Infratuzilmani rivojlantirish:

✓ Toza suv, kanalizatsiya va elektr energiyasidan foydalanish imkoniyatini yaxshilash.

¹ <https://wisevoter.com/country-rankings/standard-of-living-by-country/>

✓ Bozorlarga ulanish va kirishni yaxshilash uchun transport tarmoqlarini yaxshilash.

✓ Uy-joy muammolarini hal qilish uchun arzon uy-joy va shaharsozlikni rivojlantirish.

5. Ijtimoiy ta'minot:

❖ Ishsizlik nafaqalari va oziq-ovqat yordami kabi ijtimoiy xavfsizlik tarmoqlarini yaratish.

❖ bolalar, qariyalar va nogironlar kabi ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni qo'llab-quvvatlash.

❖ Diskriminatsiyaga qarshi kurash va barcha shaxslar uchun ijtimoiy inklyuzivlikni rag'batlantirish.

6. Ekologik barqarorlik:

○ Qishloq xo'jaligi, sanoat va energiya ishlab chiqarishda barqaror amaliyotni targ'ib qilish.

○ kelajak avlodlar uchun tabiiy resurslar va ekotizimlarni muhofaza qilish.

○ - Iqlim o'zgarishi va atrof-muhitni muhofaza qilish haqida xabardorlikni oshirish.

Bu takliflar har tomonlama va muvofiqlashtirilgan holda hayotga tatbiq etilsa, aholi turmush darajasi va farovonligini yuksaltirishga xizmat qilishi mumkin.[3]

Bundan tashqari, ijtimoiy himoya dasturlari jamiyatning eng zaif a'zolari uchun xavfsizlik tarmog'ini ta'minlash orqali turmush darajasini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Sog'liqni saqlash, ijtimoiy ta'minot, uy-joy yordami va boshqa muhim xizmatlardan foydalanish, hatto qiyinchiliklarga qaramay, odamlarning munosib hayot kechirishi va rivojlanishini ta'minlaydi. Barqaror rivojlanish amaliyotlari hozirgi va kelajak avlodlar turmush darajasini oshirishda ham ajralmas hisoblanadi. Atrof-muhitni muhofaza qilish, toza energiya va yashil texnologiyalarni joriy etish barcha uchun sog'lom va farovon kelajakni ta'minlash yo'lidagi muhim qadamdir. Tabiiy resurslarni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishini yumshatish orqali biz uzoq muddatli farovonlik va farovonlik uchun barqaror poydevor yaratishimiz mumkin.[4]

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, aholi turmush darajasini oshirish ko'p qirrali va hamkorlikdagi sa'y-harakatlar bo'lib, hukumatlar, jamoalar va shaxslarning birgalikdagi harakatlarini talab qiladi. Ta'limga sarmoya kiritish, iqtisodiy imkoniyatlarni ilgari surish, ijtimoiy himoya dasturlarini kengaytirish va barqaror rivojlanish amaliyotini qo'llash orqali biz hamma uchun yanada farovon va teng huquqli dunyoni yaratishimiz mumkin. Birgalikda biz har bir inson gullab-yashnashi va to'laqonli hayot kechirish imkoniyatiga ega bo'lgan yorqin kelajakni qurishimiz mumkin. Aholi turmush darajasini yanada rivojlantirish farovonlik va hayot sifatiga ta'sir qiluvchi turli omillarni har tomonlama tushunishni talab qiladi. Iqtisodiy,

ijtimoiy, siyosiy va ekologik omillarni hal qilish orqali siyosatchilar aholining barcha a'zolari uchun yanada adolatli va farovon jamiyat yaratishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mashrabovich, J. A. Z. (2023). AHOLINI TURMUSH DARAJASI HAMDA DUNYONING AYRIM DAVLATLARIDA AHOLINI HAYOT DARAJASI HAQIDA. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 15, 52-54.
2. Ravshan, N. (2023). AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI YAXSHILASH VA BANDLIGINI TA'MINLASHNING ZARURATI. *UNIVERSAL JOURNAL OF LAW, FINANCE AND APPLIED SCIENCES*, 1(3), 36-42.
3. Fayzullayev, N., & Mayliyeva, S. (2023). KAMBAG 'ALLIKNI QISQARTIRISH MAQSADIDA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDA OLIB BORILAYOTGAN SIYOSATLAR. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(12), 151-156.
4. Axrorjon o'g'li, IA, & Nurali o'g'li, AJ (2024). DAVLAT BYUDJETINING ILMIY TADQIQOTLARGA AJRATAYOTGAN MABLAG 'LARI TAHLILI: XORIJ VA MILLIY TAJRIBA. *TADQIQOTLAR. UZ*, 33 (1), 186-193.
5. Xakimovna, A. M., & Nurali o'g'li, AJ (2024). YASHIRIN IQTISODIYOT VA MAMLAKATDA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 17 (1), 42-46.